

TÜRKİYE’DE MEYDANA GELMİŞ VE AFETE NEDEN OLMUŞ HEYELANLAR VE AFAD’IN HEYELAN KAYITLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Sedat AYDEMİR, Zafer YAZICI, Ö. Murat YAVAŞ, Ceren DEVECİ, Fatih AYDIN, Burcu DENİZ, Aşlı İDE BARSBAY, Sinan DEMİR, Çiğdem TETİK BİÇER

T.C. Başbakanlık, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı – AFAD

Bilindiği üzere, doğal afetler nedeniyle dünyanın pek çok yerinde can ve mal kayıpları yaşanmakta, son derece büyük ekonomik kayıplar meydana gelebilmektedir. Ayrıca, sözü edilen bu doğrudan kayıpların dışında, pazar, üretim ve işgücü kaybı, işsizlik ve çevresel zararlar da göz önünde bulundurulursa, mevcut kaybın tahmin edilenden çok daha fazla olacağı açıktır. Türkiye’deki doğal afetler ve etkileri dikkate alındığında ise, ülkemizin içinde bulunduğu jeolojik, jeomorfolojik ve iklimsel özellikler nedeniyle, doğal afetlerin meydana gelmesi için her türlü koşulu içerdiği de, bilinen bir gerçektir. Bu duruma ilaveten, bilinçsiz ve çarpık kentleşme ve kontrolsüz nüfus artışı, kayıpların artmasını tetikleyen önemli bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüze değin, ülkemizde doğal afetler nedeniyle, birçok vatandaşımız yaşamını yitirmiş ve ekonomik açıdan çok büyük kayıplar yaşanmıştır.

Son 50 yıllık afet arşivinden il, ilçe, belde ve köy gibi yerleşim birimlerini etkileyen afet türleri dağılım incelendiğinde ise; yine deprem, taşkın ve heyelanlar en çok zarar verici etkiye sahip doğal afet türleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Ülkemizde meydana gelen afetler Jeolojik ve jeomorfolojik özellikler ele alındığında, ülkemizde başta Karadeniz bölgesi olmak üzere, Doğu Anadolu ve Orta Anadolu bölgeleri heyelanların sıkça geliştiği alanları kapsamaktadır. Afet bilgi envanteri içinde afetlerin mekânsal ve istatistiksel dağılımının incelendiğinde Türkiye’de, 1950–2008 yılları arasında meydana gelen afetlerden, 13494 tanesi heyelan olarak kayıtlara geçtiği görülmektedir. Türkiye’de heyelanlar ve verdiği zararlar, son derece önem arz etmektedir. Ülkemizde 1900-2014 yılları arasında meydana gelmiş doğal afet türlerinin sayıları incelendiğinde, heyelanların il sırada geldiği görülmüştür. Ayrıca bu sayılar sadece yerleşim birimlerinde meydana geldiği için kayıt altına alınmış heyelanları kapsamaktadır. Yerleşim birimleri dışında meydana gelip kayıt altına alınamayan heyelanlarda göz önünde bulundurulursa çok daha fazla sayıda heyelan meydana geldiği ve ortaya çıkan kayıpların, tahmin edilen veya hesaplanandan çok daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bu alışmada; AFAD'ın arşivlerinde yer alan heyelan verileri, bu veriler doğrultusunda heyelanların mekânsal dağılımları ve ülkemizde yaşanan ve afete neden olan heyelan örnekleri açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *AFAD, Heyelan afetinin mekânsal dağılımı,*